

«ΠΑΣΧΑ ΡΩΜΕΪΚΟ» Ο ΤΙΤΛΟΣ ΤΟΥ

Πάσχα ρωμέικο, 1891

Ο μπάριμπα-Πύπης, γηραιός φίλος μου, είχαν επτά ή οκτώ και μεγεθών, όλα εκ παλαιού χρόνου και όλα κατακαί του ευπρεπούς μαύρου ιματίου του κατά τας μεγάλας τρεις περιπάτους από της μιας πλατείας εις την άλλην καθημερινόν κούκον του, με το σάλι του διπλωμένον εσυνήθιζε να κάθηται επί τινος ώρας εις το γειτονικόν φίλων, και ήτο στωμύλος και διηγείτο πολλά κ' εμείδων.

Όταν εμείδία ο μπάριμπα-Πύπης, δεν εμείδιον μόνον των οδόντων του, αλλ' εμείδιον οι ιλαροί και ήμεροι πεπλατυσμένη ρις του, ο μύσταξ του ο ευθυσιεπής λελεπτυσμένος, και το υπογένειόν του το λευκόν του ο στακτερός, ο λοξός κ' επικληνής προς το στήθος.

Είχε γνωρίσει πρόσωπα και πράγματα εν Κερκύρα. Δεν έπαυσε ποτέ να σεμνύνεται δια την Κέρκυραν ο βασιλεύς, και έζησεν αρκετά δια την Κέρκυραν ήν η εφτακρατορία της έγνωσε καλώς ή κακώς ο φιλόσοφος. Το έζησεν ο βασιλεύς, και έζησεν αρκετά δια την Κέρκυραν ήν η εφτακρατορία της έγνωσε καλώς ή κακώς ο φιλόσοφος. Το έζησεν ο βασιλεύς, και έζησεν αρκετά δια την Κέρκυραν ήν η εφτακρατορία της έγνωσε καλώς ή κακώς ο φιλόσοφος.

“Παιδική Πασχαλιά”

«Πέρυσι, ω! πέρυσι, την Μεγάλην Πέμπτην πρωί, αφού εγύρισαν από την εκκλησίαν, όπου είχαν μεταλάβει όλοι, η καλή και προκομμένη μήτηρ, καίτοι άγουσα ήδη τον έβδομο μήνα της εγκυμοσύνης της, ανεσφουγγώθη και ήρχισε να βάπτει εν τη χύτρα τα αυγά, με ριζάρι, κινναβάρη και όξος. Είτα ήρχισαν να έρχονται εις την θύραν ανα ζεύγη τα παιδιά της πολίχνης, με τον υψηλόν καλάμινον σταυρόν στεφανωμένον με ρόδα ευώδη και με μήκωνας κατακόκκινους, με δενδρολίβανον και με ποικιλόχροα αγριολούλουδα, με τον αποσπασθέντα από τ' Οχτωήχι χάρτινον Εσταυρωμένον εις το μέσον του σταυρού, και με ερυθρόν μανδήλιον καματίζον, μέλποντα το άσμα: Βλέπεις εκείνο το βουνί με κόκκινη παντιέρα; Εκεί σταυρώσαν το Χριστό, τον πάντων βασιλέα.»

1891: Ο μέγας Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης γράφει ένα αθηναϊκό διήγημα για το Πάσχα

Κανείς δεν απέδωσε όπως αυτός, με τόσο αυθεντικά ρωμέικο τρόπο θα μεγάλα θέματα της Χριστιανοσύνης. Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης «Ο Άγιος των ελληνικών γραμμάτων» έγραψε μεταξύ άλλων τρία αθηναϊκά πασχαλινά διηγήματα, ένα εκ των οποίων ήταν το «Πάσχα Ρωμέικο».

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης τις μέρες του Πάσχα συνήθιζε να ψέλνει στον βυζαντινό ναό του Αγίου Ελισσαίου σε κλίμα κατανυκτικό με το πολύ 50 άτομα γύρω του. Έγραφε ο Κώστας Βάρναλης για τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη: «Τη Μεγάλη βδομάδα τον χάναμε. Εκτελούσε στην εντέλεια όλα τα χριστιανικά του χρέη σαν πειθαρχημένος καλόγηρος. Μα την Κυριακή του Πάσχα, κατά το μεσημέρι ο κυρ Στέφανος ερχότανε στο καφενείο και τον έπαιρνε στο σπίτι του να φάνε το πασχαλινό αρνί. Κατηφορίζανε κι οι δύο το λόφο, ο ένας με σκυμμένο το κεφάλι κι ο άλλος με την αλύγιστη περπατοσιά του, γιατί τα γόνατά του ήτανε ξυλιασμένα από την αρθρίτιδα. Στο τραπέζι μοσχοβολούσε κι άχνιζε το αρνί μέσα στο ταψί· μοσχοβολούσε το τυρί του Παρνασσού, η μαρουλοσαλάτα με τον άνθηθο και το κρεμμυδάκι· μοσχοβολούσανε τα πορτοκάλια και λαμποκοπούσανε μέσα στη σουπιέρα τα κόκκινα τ' αυγά. Πόσοι πειρασμοί: Μα ο θρήσκος Παπαδιαμάντης πρώτα έκανε το σταυρό του, έλεγε το «φάγονται πένπιες και εμπλοποθήσονται...», οι άλλοι όρθιοι γύρω σταυροκοπότανε κι αυτοί κι ύστερα... Αι, ύστερα, άμα καθόντανε στο τραπέζι, ο κυρ Στέφανος, που ήξαιρε τα συνήθεια του φίλου του, του γέμιζε μια κούπα ρετσίνα. Ο κυρ Αλέξανδρος την έπιανε με τις δυο του φούχιες (γιατί τα χέρια του τρέμανε) και την άδειαζε ολάκερη «αμυστί» με μια συγκινητική λα-

χάρα. Τότες το αίμα του ξυπνούσε και κύλαε ζεστό στις φλέβες του, τα μάτια του καθαρίζανε, η ψυχή του άνοιγε τα διπλωμένα φτερά της και τότε μονάχα αρχίζανε το φαγί. «Ητο ωραίον ρετσίνατον» (λέγει σ' ένα του διήγημα) «όλον άρωμα και πήσις και αφρός!» Τι λυρικός καϊμός, τι αληθινός έρωτας για το κρασί!»

Ακολουθεί το διήγημα Πάσχα Ρωμέικο:

«Ο μπάριμπα-Πύπης, γηραιός φίλος μου, είχαν επτά ή οκτώ καπέλα, διαφόρων χρωμάτων, σχημάτων και μεγεθών, όλα εκ παλαιού χρόνου και όλα κατακαίνουργα, τα οποία εφόρει εκ περιτροπής μετά του ευπρεπούς μαύρου ιματίου του κατά τας μεγάλας εορτάς του ενιαυτού, όπότεν έκανε δύο ή τρεις περιπάτους από της μιας πλατείας εις την άλλην διά της οδού Σταδίου. Οσάκις εφόρει τον καθημερινόν κούκον του, με το σάλι του διπλωμένον εις οκτώ ή δεκαέξ δίπλες επί του ώμου, εσυνήθιζε να κάθηται επί τινος ώρας εις το γειτονικόν παντοπωλείον, υποπίνων συνήθως μετά των φίλων, και ήτο στωμύλος και διηγείτο πολλά κ' εμείδία προς αυτούς. Όταν εμείδία ο μπάριμπα-Πύπης, δεν εμείδιον μόνον αι γωνία των χειλέων, αι παρειά και τα ούλα των οδόντων του, αλλ' εμείδιον οι ιλαροί και ήμεροι οφθαλμοί του, εμείδία στίλβουσα η σιμή και πεπλατυσμένη ρις του, ο μύσταξ του ο ευθυσιεπής με λεβάνταν και ως διά κολλητού κηρού λελεπτυσμένος, και το υπογένειόν του το λευκόν και επιμελώς διατηρούμενον, και σχεδόν ο κούκος του ο στακτερός, ο λοξός κ' επικληνής προς το στήθος, όλα παρ' αυτό εμείδιον.

Είχε γνωρίσει πρόσωπα και πράγματα εν Κερκύρα. όλα τα περιέγραφε μετά χάριτος εις τους φίλους του. Δεν έπαυσε ποτέ να σεμνύνεται δια την προτίμησιν την οποίαν είχε δείξει αείποτε διά την Κέρκυραν ο βασιλεύς, και έζησεν αρκετά διά να υπερηφανευθή επί τη εκλογή, ην έκαμε της αυτής νήσου προς διατριβήν η εφτακρατορία της Αούστριας. Ενθυμείτο αμυδρώς τον Μουστοξύδιν, μα δότο, δοτίσσιμο κε ταλέντο! Είχε γνωρίσει

καλώς τον Μάντζαρον, μα γαλαντούμο! τον Κερκύρας Αθανάσιον, μα μπράβο! τον Σιορπέρρο, κε γκράν φιλόσοφο! Το τελευταίον όνομα έδιδεν εις τον αοίδιμον Βράϊλαν, διά τον τίλον ον του είχαν απονείμει, φαίνεται οι Άγγλοι. (Sir Pierro = Sir Peter). Είχε γνωρίσει επίσης τον Σόλωμο (κε ποέτα!), του οποίου απεμνημόνευε και στίχους τινάς, απαγγέλλων αυτούς κατά το εξής υπόδειγμα: Ωσάν τη σπίθα κρουμμένη στη στάχτη πού εκρουβόταν για μας λευτεριά;

Εισέ πάσα μέρη πεπέται κι' ανάφτει και σκορπείται σε κάθε μεριά.

Ο μπάριμπα-Πύπης έλειπεν υπέρ τα είκοσιν έτη εκ του τόπου της γεννήσεώς του. Είχε γυρίσει κόσμον κ' έκαμεν εργασίας πολλές. Έστειλέ ποτε και εις την Παγκόσμιον έκτεσι, διότι ήτο σχεδόν αρχιτέκτων, και είχε μάλιστα και μίαν ινβεντσιόνε. Εμίσει τους πονηρούς και τους ιδιοτελείς, εξετίμα τον ανθρωπισμόν και τη τιμιότητα. Απετροπάζετο τους φαύλους. «Ιλ τραδιτόρε νον α κομπασιόν» -ο απατεώνας δεν έχει λύπησι. Ενίστε πάλι εμαλάττετο κ' εδείκνυε συγκατάβασιν εις τας ανθρωπίνας ατελείας. «Ουδ' η γης αναμάρτητος -άγκε λα τέρρα νον ε ιμπεκάμπλε.» Και ύστερον, αφ' ου η γη δεν είναι, πώς θα είναι ο Πάπας; Όταν του παρετήρει τις ότι ο Πάπας δεν εψηφίσθη ιμπεκάμπλε, αλλά ινφαλίμπλε, δεν ήθελε ν' αναγνωρίσει την διαφοράν.

Δεν ήτο άμοιρος και θρησκευτικών συναισθημάτων. Τας δύο ή τρεις προσευχάς, ας είξευρεν τας είξευρεν ελληνιστί. «Τα πατερμά του είξευρε ρωμέϊκα». Έλεγεν: «Άγιος, άγιος, άγιος κύριος Σαβαώθ... ως ενάντιος υψίστοις» Όταν με ερώτησε δις ή τρις τι σημαίνει τούτο, το ως ενάντιος, προσεπάθησα να διορθώσω και εξηγήσω το πράγμα. Αλλά μετά δύο ή τρεις ημέρας υποτροπιάζων πάλιν έλεγεν: «Άγιος, άγιος, άγιος... ως ενάντιος υψίστοις!»

Εν μόνον είχεν ελάττωμα, ότι εμίσει αδιαλλάκτως παν ό,τι εκ προκαταλήψεως εμίσει και χωρίς ν' ανέχεται αντίθετον γνώμην ή επιχείρημα. Πολιτικώς κατεφέρετο πολύ